

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านอาจสามารถ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5:
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Professional Learning Community Development of Ban Atsamat School
Under the Jurisdiction of Khon Kaen Primary Education Service Area
Office 5: Participatory Action Research

ปณณวีร์ จิตศรีธธา¹

Punyawee Chitsrattha¹

โรงเรียนบ้านอาจสามารถ, ขอนแก่น, ประเทศไทย¹

Atsamat School, Khon Kaen, Thailand¹

Received: April 10, 2023 Revised: May 29, 2023, Accepted: June 1, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนบ้านอาจสามารถ ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย และคณะครู 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบบันทึกภาคสนาม ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2 วงรอบ 8 ขั้นตอน 5 องค์ประกอบ 17 ตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ ตามแผนงานโครงการหลัก 3 โครงการ คือ 1) โครงการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยครูสอนให้นักเรียนลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการคิด ทุกระดับชั้นเรียนในโรงเรียน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ โดยบรรลุเป้าหมายเชิงประจักษ์ได้ 2 ตัวบ่งชี้ ยังมีตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ที่ไม่สำเร็จ 1 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ครูมีภาวะผู้นำที่เป็นผู้สร้างให้เกิดการนำ และภาวะผู้นำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู 2) โครงการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ 10 ตัวบ่งชี้ จากองค์ประกอบที่ 1, 2 และ 5 โรงเรียนสามารถดำเนินการบรรลุเป้าหมายเชิงประจักษ์ได้ 9 ตัวบ่งชี้ ยังมีตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ที่ยังไม่สำเร็จ 1 ตัวบ่งชี้ คือ ครูทุกคนคือผู้เรียนรู้ มีการแบ่งปันความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 3) โครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 3 จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ และบรรลุเป้าหมายเชิงประจักษ์ได้ครบถ้วนทุกตัวบ่งชี้ จึงได้ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวงรอบที่ 2 ขั้นตอนที่ 5 - 8 ต่อ โดยดำเนินการยกระดับความสำเร็จของตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ที่ประสบผลสำเร็จแล้วให้เพิ่มสูงขึ้น ส่วนตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ที่ยังดำเนินการไม่สำเร็จได้นำกลับมาเข้าสู่กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในวงรอบที่ 2 เพื่อดำเนินการให้ประสบกับความสำเร็จบรรลุเป้าหมายครบทุกตัวบ่งชี้ และ 2) ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับโรงเรียน

คำสำคัญ : การพัฒนา, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

¹ Corresponding author, Tel. 0898403733, Email: carry53@hotmail.co.th

Abstract

The purpose of this research was to study the results of professional learning community development, and the results of changes arising from the development of the professional learning community of Ban Atsamat School. Conduct participatory action research by the researcher and 6 teachers. The research instruments were observation, interview, satisfaction assessment form, and field notes. The results were as follows: 1) The results of professional learning community development 2 circles, 8 steps, 5 components, 17 empirical goal indicators. According to the Master Projects Plan, there are 3 projects: 1) Active learning management project: Teachers teach students to act through the thinking process at every level in the school, including component 4, 3 indicators, 2 indicators of which the empirical goals were achieved, and 1 indicator that the empirical goals were not achieved. The point is that teachers have leadership skills that create leader, and community leadership in teaching professional learning. 2) The Professional Learning Community Development Project (PLC) has a total of 10 empirical goal indicators, components 1, 2, 5: 9 empirical goal achievements have been achieved, but 1 goal has not been achieved. The indicator is that every teacher is a learner, knowledge is shared and experience each other. 3) The internal quality assurance program component 3 of 4 indicators and achieved empirical goals in all indicators. Therefore, the research was carried out according to the cycle process 2, steps 5 - 8, by raising the achievement of the empirical goal indicators that had been achieved to increase. As for the empirical target indicators that were not yet completed, they were brought back into the participatory action research process in the second cycle in order to achieve success in achieving all target indicators. 2) The results of changes arising from the development of professional learning communities resulted in changes at 3 levels: individual, group and school levels.

Key Words: Development, Professional Learning Community, Participatory Action Research

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการพัฒนามวลมนุษยชาติให้ดำรงชีวิตอยู่รอดในสังคมท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี (Technology) แห่งการสื่อสารที่ไร้พรมแดน (Unlimited Communication) ในศตวรรษที่ 21 อย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความก้าวหน้า มีทักษะชีวิต อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online) สามารถเรียนรู้แบบ real time ข้ามซีกโลก เป็นการเรียนรู้ที่ไร้พรมแดนไร้ข้อจำกัดสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ เพื่อเสริมสร้างความพร้อม ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต สำหรับแนวทางการบริหารจัดการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เน้นให้สถานศึกษาในสังกัดพึงให้ความสำคัญและมีความชัดเจนใน 6 ประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) การวางแผนงาน (Planning) ดำเนินการบริหารงานด้านวิชาการ มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เพื่อ

พัฒนาคุณภาพของนักเรียนทุกระดับชั้น ได้แก่ การอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ (Reading, Writing and Arithmetic) 2) จัดระบบสนับสนุนมาตรฐานการเรียนรู้ (Learning Standard) ให้มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน ตามหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น 3) จัดระบบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (Authentic Assessment Students' Skills) โดยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามสภาพจริง 4) ด้านหลักสูตรและวิธีสอน (Curriculum and Instruction) มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบประเมินผลการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 5) ด้านการพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development) ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้ได้รับการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) การจัดทำวิจัยในชั้นเรียน (CAR) เพื่อแก้ไขและพัฒนาการจัดการเรียน การสอนของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 6) ด้านสภาพบรรยากาศสิ่งแวดล้อม (Effective Environment) และแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกโรงเรียนบ้านอาจสามารถ เมื่อปีการศึกษา 2555 พบว่า ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา “ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา” โดยมาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ยังไม่น่าพึงพอใจอยู่ในระดับคุณภาพ “ต้องปรับปรุง” มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้ ที่ 7 ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและพัฒนาสถานศึกษา อยู่ในระดับคุณภาพ “ดี” และมาตรฐานที่ 4 มาตรฐานที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายใน ตัวบ่งชี้ที่ 8 พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด อยู่ในระดับคุณภาพ “พอใช้” ผู้เกี่ยวข้องควรได้รับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในตามกฎหมายกระทรวงอย่างถูกต้อง และดำเนินการอย่างเป็นระบบ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2556) สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ในปีการศึกษา 2563 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังไม่น่าพึงพอใจ อยู่ในระดับคุณภาพ “พอใช้” (โรงเรียนบ้านอาจสามารถ, 2564) บ่งบอกถึงปัญหาที่โรงเรียนจำเป็นต้องนำกลับไปแก้ไขพัฒนาอย่างยิ่ง โดยหาแนวทางกลไกในดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขกระบวนการบริหาร และจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น

ในฐานะที่ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านอาจสามารถ จึงมีความตระหนักถึงความต้องการจำเป็นในการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา และพัฒนากระบวนการบริหารและจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านอาจสามารถ จึงจัดให้มีการประชุมบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อระดมสมองร่วมพลังความร่วมมือกัน จากมติที่ประชุมดังกล่าว คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้นำเสนอแนวคิดวิธีการที่หลากหลาย แต่มีแนวคิดร่วมหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับว่าควรนำมาใช้ในการแก้ไขพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนนั้นคือ การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) โรงเรียนบ้านอาจสามารถ สอดคล้องกับความเห็นของประเวศ วะสี (2556) ได้อธิบายถึงชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่า เป็นการรวมตัวกันของครูเพื่อร่วมกันจัดการความรู้โดยมีเป้าหมายร่วมกันที่มีผลต่อศิษย์ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น และเกิดผลดีต่อตัวครูเองให้มีความสามารถ มีความสุข และมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพยิ่งขึ้น จึงเป็นกระบวนการ/กลไกที่สนับสนุนให้ครูสร้างความรู้และนำความรู้ไปใช้ทำหน้าที่ครู เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริง (Mastery) รวมถึงการปรับบทบาทของครูสู่การเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ (Learning Facilitator) หรือครูฝึก (Coach) และ

ปรับห้องเรียนจากห้องสอนมาเป็นห้องเรียนรู้ในลักษณะของการเรียนรู้แบบกลุ่ม เปลี่ยนจากการเรียนแบบแข่งขันเป็นการเรียนแบบร่วมมือ สอดคล้องตรงกันกับแนวคิดของ นิพล อินนอก (2562) ได้กล่าวถึงชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่าเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรเพื่อพัฒนาวิชาชีพสู่คุณภาพผู้เรียน และวิรวรรณ เพ็ชรนา (2563) ได้อธิบายถึงแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดี กรุงเทพมหานคร ว่ามีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของครูและบุคลากรในโรงเรียน

คำถามการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) โรงเรียนบ้านอาจสามารถ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นอย่างไร
2. ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) โรงเรียนบ้านอาจสามารถ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) โรงเรียนบ้านอาจสามารถ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) โรงเรียนบ้านอาจสามารถ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) เป็นการรวมพลัง ความร่วมมือกันของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด มีการเผยแพร่อย่างกว้างขวางในประเทศแคนาดา สหรัฐอเมริกา และประเทศอื่น ๆ ในทวีปยุโรป โดยมีกลยุทธ์ที่สำคัญคือ การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นครูมืออาชีพที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการทำงานร่วมกัน การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์สะท้อนผล รวมพลังร่วมมือกันเรียนรู้สู่การประยุกต์นำไปใช้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เป็นแนวคิดที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่บังเกิดผลดีขึ้นกับสถานศึกษา ทั้งพฤติกรรมการสอนของครู และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับความเห็นของ Hord (1997) ที่ยืนยันว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ ทั้งด้านวิชาชีพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และความเห็นของ วิจารย์ พานิช (2555) เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่า ต้องมีการปรับเปลี่ยนจากเน้นการสอนมาเป็นเน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเป็นกลุ่ม ร่วมมือช่วยเหลือกัน เปลี่ยนห้องเรียน (Classroom) เป็นห้องทำงาน (Studio) ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน (Teacher) มาเป็นครูฝึก (Coach) ที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย ความสนุกสนานในการเรียนรู้ของผู้เรียน

DuFour (1988) ได้ทำการศึกษาวิจัยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างจริงจังในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอว่า ผู้บริหารควรจัดสรรเวลาสำหรับการทำกิจกรรมร่วมกันภายในโรงเรียน ทั้งกิจกรรมประจำวัน และกิจกรรมประจำปี ควรระบุคำถามเชิงวิพากษ์ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางเริ่มต้นในการร่วมมือกันแสวงหาคำตอบของทีมงานต่อไป ควรกำหนดให้ทีมงานสร้างผลงานซึ่งเป็นผลจากการร่วมมือกันแสวงหาคำตอบดังกล่าว เน้นให้บุคลากรเห็นว่าการทำงานเป็นทีมของบุคลากรครู จะส่งผลต่อเป้าหมายในการบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน และสุดท้ายคือการจัดเตรียมข้อมูลที่เหมาะสมให้กับทีมบุคลากร ซึ่งต่อมาในปีพุทธศักราช 2552 รัฐบาลไทยโดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้บรรจุชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ไว้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้สามารถเป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) และ ชนิตา รักษ์พลเมือง (2556) อธิบายถึงชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่า ในระยะต่อมามีสถาบันอุดมศึกษาคือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เข้ามาให้ความร่วมมือ การพัฒนาแนวทางในการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อส่งเสริมจิตวิญญาณ และอุดมการณ์ของความเป็นครู และพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถด้านภาษา (Literacy) ด้านการคิดคำนวณ (Numeracy) และด้านการมีเหตุผล (Reasoning Ability)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กำหนดมาตรฐานด้านการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาไว้ 5 ประการ คือ 1) การสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา 2) การกำกับ ติดตามและประเมินผล 3) การสนับสนุนผู้เรียน และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) การสรุปองค์ความรู้ที่จำเป็น และ 5) การสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) ได้มีการวิวัฒนาการและพัฒนาการมาโดยตลอดตามลำดับ ให้มีความเหมาะสมกับบริบทและยุคแห่งกาลสมัย การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะต้องอาศัยการรวมพลังความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำนองค์กรหรือหน่วยงาน จึงต้องทุ่มเทความรู้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในสถานศึกษาภายใต้การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนทุกฝ่าย ให้เดินหน้าต่อไปอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความมั่นคงยั่งยืน (Sustainable)

ความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) ได้มีนักวิชาการหลายท่านทั้งภายในและต่างประเทศ ได้ให้ความหมายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ไว้อย่างน่าสนใจ เช่น ประเวศ วะสี (2556) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมตัวกันของครูเพื่อร่วมกันจัดการความรู้โดยมีเป้าหมายร่วมกันที่มีผลต่อศิษย์ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น และเกิดผลดีต่อตัวครูเองให้มีความสามารถ มีความสุข และมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพยิ่งขึ้นจึงเป็นกระบวนการและกลไกที่สนับสนุนให้ครูสร้างความรู้ และนำความรู้ไปใช้ทำหน้าที่ครูเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริง (Mastery) รวมถึงการปรับบทบาทของครูสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน (Learning Facilitator) หรือครูฝึก (Coach) และปรับห้องเรียนจากห้องสอนมาเป็นห้องเรียนรู้ในลักษณะของการเรียนรู้แบบกลุ่ม เปลี่ยนจากการเรียนแบบแข่งขันเป็นการเรียนแบบร่วมมือ วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน และผู้บริหารในฐานะผู้ดูแลสนับสนุนการเรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพเพื่อเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง สู่

คุณภาพการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขในการทำงาน ร่วมกันของสมาชิกในชุมชน ชัชวาล อารามฤทธิ์ (2559) ได้สรุปชุมชนแห่งวิชาการ (PLC) ว่า หมายถึง การรวมตัวของผู้บริหาร และครูทั้งโรงเรียนในการแสวงหาองค์ความรู้และการปฏิบัติที่ดี มาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีภาวะผู้นำร่วม การจัดปัจจัยเสริมหนุน การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ ตลอดจนการเรียนรู้ประสบการณ์ในชั้นเรียนร่วมกัน

นอกจากนี้ Hord (1997) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง ชุมชนของครูที่มุ่งเน้น แสวงหาองค์ความรู้ร่วมกัน และนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุง และพัฒนาการศึกษาของผู้เรียน ตลอดจนการพัฒนาโรงเรียน Bryk Camburn and Louise (1999) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ของครูภายในโรงเรียนที่เกิดขึ้นอย่างเป็นกิจจะลักษณะและบรรทัดฐานเดียวกันขององค์การ โดยการมีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อการปรับปรุงพัฒนาการสอนของครูและการเรียนรู้ของผู้เรียน ภายใต้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการแบ่งปันประสบการณ์และความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพพร่วมกัน Cibulka and Nakyama (2003) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง กลุ่มของบุคลากรทางการศึกษาที่รวมตัวกันเพื่อประสานความร่วมมือรวมพลังในการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทุกคนในโรงเรียน ซึ่งชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้ในการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้สมาชิกทุกคนในชุมชน มีความรู้และแสวงหาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง Bulkley and Hicks (2005) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องของครู ในด้านการปฏิบัติงานทางการสอน ตลอดจนการเรียนรู้ของครูและนักเรียน Bolam et al (2005) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การที่บุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาโรงเรียนและเพื่อยกระดับการเรียนรู้ของตนเองและนักเรียน และMclaughlin & Talbert (2006) ได้ให้คำจำกัดความของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไว้ว่า คือ การที่ครูมีการทำงานร่วมกันเพื่อที่จะสะท้อนแนวทางการปฏิบัติงาน ตรวจสอบหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน และสร้างการเปลี่ยนแปลงในการปรับปรุงการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนในแต่ละห้องเรียนเป็นกรณีเฉพาะ

สรุปได้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การร่วมมือรวมพลังของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพของตนเอง ผ่านการทำงานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนครู มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาทางวิชาชีพ และนำความรู้ทางวิชาชีพดังกล่าวไปพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่มาร่วมตัวรวมพลังการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งมีเป้าหมายหลักร่วมกัน เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย การดำเนินตามแผนงาน การตรวจสอบ รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนผล (Feedback) การปฏิบัติงานทั้งในส่วนบุคคลและผลที่เกิดขึ้นกับส่วนรวมเชิงวิพากษ์ (Critical) เพื่อนำกลับไป

ปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เป็นการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Learning)

Hord (1997) ได้ทำการสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีการจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) พบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดประโยชน์ผลดีต่อโรงเรียนดังกล่าว 2 ประการ คือ

1) เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอน ทำให้ครูตระหนักถึงพฤติกรรมการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดตามเกณฑ์เป้าหมายที่คาดหวัง ลดความโดดเดี่ยว กระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุพันธกิจอย่างแข็งขัน เกิดแรงบันดาลใจในการจัดการเรียนการสอน มีขวัญกำลังใจที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ อย่างเป็นระบบ ลดการขาด ลา มาสายน้อยลง

2) เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ลดอัตราการตกซ้ำชั้น การหนีเรียน ขาดเรียนลดลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เพิ่มสูงขึ้นปรากฏอย่างชัดเจน โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวิชาที่มีทักษะในการอ่าน เพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นเด่นชัด

นอกจากนี้ Servage (2008) ได้สรุปลักษณะของการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) ว่า จะต้องประกอบไปด้วยความเชื่อพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่

- 1) การพัฒนาวิชาชีพของบุคลากรนั้น เป็นไปเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน
- 2) การพัฒนาทางวิชาชีพจะเกิดประสิทธิผลมากที่สุดก็ต่อเมื่อ มีการประสานความร่วมมือกัน
- 3) การทำงานร่วมกันควรที่จะเกิดขึ้นท่ามกลางการแสวงหาความรู้ และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นท่ามกลางบริบทของการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

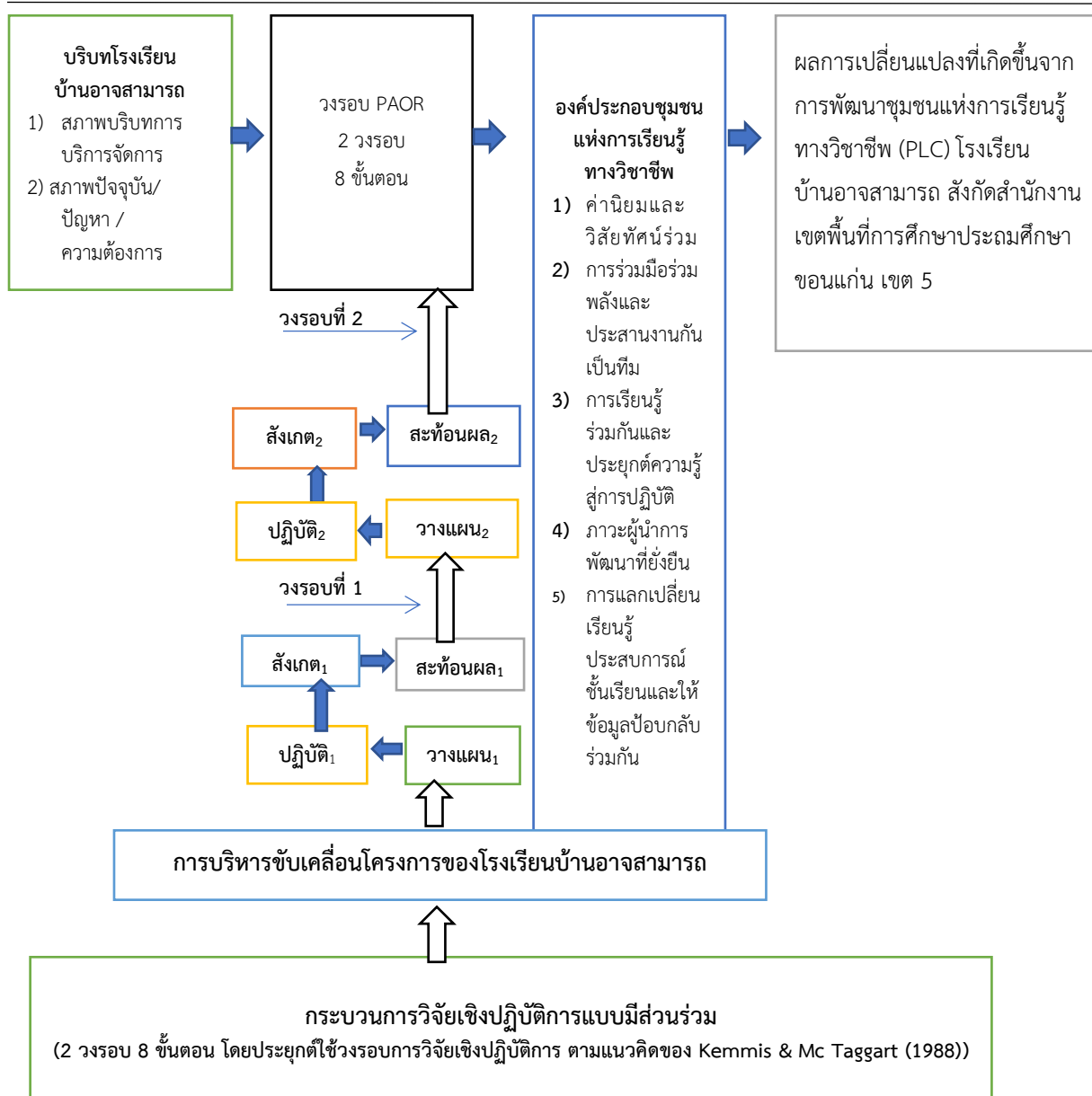
สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่สำคัญที่ทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีประสิทธิผล ได้แก่ การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้แบบกลุ่ม การเรียนรู้จากกรณีศึกษา การสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูท่านอื่น ๆ การติดตามการปฏิบัติงาน การนิเทศ การจัดการอบรมภายในโรงเรียน การจ้างที่ปรึกษาจากภายนอก การสัมมนาเชิงปฏิบัติการนอกโรงเรียน การเข้ารับการศึกษา การอ่านเชิงวิชาชีพ ทั้งแบบมีโครงสร้างและส่วนบุคคล การเยี่ยมชมโรงเรียนอื่น ๆ รวมถึงการเรียนรู้ออนไลน์ และการสนทนาทางวิชาชีพ ที่มีความสอดคล้องกับ 3 หลักการ คือ

- 1) ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (A focus on learning)
- 2) วัฒนธรรมแห่งการร่วมมือ (A culture of collaboration)
- 3) เน้นที่ผลลัพธ์ (A focus of results)

องค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้จากแนวคิดทฤษฎีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ มีจำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) ค่านิยม และวิสัยทัศน์ร่วม
 - 2) การร่วมมือร่วมพลัง และประสานงานกันเป็นทีม
 - 3) การเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติ
 - 4) ภาวะผู้นำการพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ชั้นเรียนและให้ข้อมูลป้อนกลับร่วมกัน
- ดังกรอบแนวคิดการวิจัยที่แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) ได้คัดเลือกพื้นที่การวิจัยที่โรงเรียนบ้านอาจสามารถ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 กระบวนการขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) จำนวน 2 วงรอบ 8 ขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ตามแนวคิดของ Kemmis & Mc Taggart (1988) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วงจรที่ 1 จำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) เป็นการเตรียมปัจจัยความพร้อมด้านบุคลากร สถานที่ ข้อมูล ระยะเวลา ที่เอื้อต่อการวางแผน ประสานสัมพันธ์ความร่วมมือร่วมพลังกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เข้ามามีส่วนร่วม

ในการวางแผน แสวงหาแนวทางร่วมในการปรับปรุงพัฒนาส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูกับการจัดการศึกษายุคศตวรรษที่ 21 เพื่อตอบโจทย์คุณภาพของผู้เรียน โดยการวิเคราะห์ (SWOT Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Acting) สถานศึกษาได้ดำเนินการปฏิบัติตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม โดยการนำโครงการสู่การปฏิบัติตามปฏิทินกรอบระยะเวลาที่ร่วมกันกำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (Observing) สถานศึกษาได้เฝ้าสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาในการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม มีการจดบันทึก (Logbook) ข้อมูลและเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้เป็นหลักฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting) เป็นการสะท้อนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมดในรอบแรกของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ว่ามีสิ่งใดบ้างที่ได้ดำเนินการไปแล้วประสบความสำเร็จ หรือกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะต้องได้รับการนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สัมฤทธิ์ผลตามตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ขององค์ประกอบนั้น ๆ

วงรอบที่ 2 อีกจำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 5 การวางแผนใหม่ (Re-Planning) เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งร่วมมือกันกลับมาทบทวนพิจารณาเฉพาะตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ในวงรอบแรก ที่ยังไม่สำเร็จบรรลุเป้าหมายตัวบ่งชี้มาปรับปรุงใหม่ และนำมาดำเนินการใหม่อีกครั้งในวงรอบที่ 2 ส่วนตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ ที่ดำเนินการบรรลุความสำเร็จไปแล้วก็ยังนำมาวางแผนเพื่อยกระดับความสำเร็จให้เพิ่มสูงขึ้น โดยผู้วิจัย และคณะครูโรงเรียนบ้านอาจสามารถ ร่วมกันดำเนินการอย่างต่อเนื่องในวงรอบที่ 2 ขั้นตอนที่ 5 - 8

ขั้นตอนที่ 6 การปฏิบัติ (Re-Acting) ได้นำโครงการซึ่งมาดำเนินในรอบใหม่วงรอบที่ 2 ขั้นตอนที่ 5 - 8 ทั้งหมดจำนวน 17 ตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ ที่บรรลุ/ไม่บรรลุตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ นำกลับมาดำเนินการใหม่อีกครั้ง เป็นการดำเนินการปฏิบัติซ้ำในวงรอบที่สอง จนสามารถบรรลุตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ ครบทุกตัวบ่งชี้ทั้ง 17 ตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ ขององค์ประกอบการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ขั้นตอนที่ 7 การสังเกต (Re-Observing) การดำเนินการในขั้นตอนนี้ ก็ยังดำเนินการเฝ้าสังเกตในสิ่งที่จะเกิดขึ้น จากการปฏิบัติในรอบที่ 2 ใหม่ โดยเฉพาะการนำตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ที่ไม่ผ่านมาดำเนินการอีกครั้งในรอบที่ 2 การเฝ้าสังเกตก็ยังคงใช้รูปแบบเดิมคล้ายกับขั้นตอนที่ 3 ในวงรอบแรก ส่วนตัวบ่งชี้ที่ได้ดำเนินการบรรลุเป้าหมายในรอบแรกจำนวน 15 ตัวบ่งชี้ ก็ยังมีการดำเนินการปฏิบัติควบคู่กันไปเพื่อยกระดับเป้าหมายเชิงประจักษ์ให้เพิ่มสูงขึ้น

ขั้นตอนที่ 8 การสะท้อนผล (Re-Reflecting) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบ 8 ขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยจะต้องสรุปรายงานผลการดำเนินการสะท้อนผล ตั้งแต่เริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 - 8 จนสิ้นสุดกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ร่วมกันกับคณะครูและผู้ที่มีส่วนร่วมในการวิจัยในครั้งนี้

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านอาจสามารถ จำนวน 2 วงรอบ 8 ขั้นตอน ปัจจัยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ 17 ตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ จากการดำเนินการตาม

แผนงานโครงการหลัก (Master Projects Plan) จำนวน 3 โครงการ คือ 1) โครงการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยครูสอนให้นักเรียนลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการคิด ทุกระดับชั้นเรียน ทั้งระบบของสถานศึกษา มาจากองค์ประกอบที่ 4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ สถานศึกษาสามารถดำเนินการสำเร็จบรรลุเป้าหมายเชิงประจักษ์ได้ 2 ตัวบ่งชี้ ยังมีตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ที่ไม่สำเร็จอีก 1 ตัวบ่งชี้ นั่นคือ กลุ่มครูมีภาวะผู้นำที่เป็นผู้สร้างให้เกิดการนำ และภาวะผู้นำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู 2) โครงการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มีลักษณะตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์รวมทั้งสิ้น จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ ซึ่งมาจากองค์ประกอบที่ 1, 2 และ 5 สถานศึกษาสามารถดำเนินการบรรลุเป้าหมายเชิงประจักษ์ได้ 9 ตัวบ่งชี้ ยังมีตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ ที่ยังทำไม่สำเร็จอีก 1 ตัวบ่งชี้ นั่นคือ ครูทุกคนคือผู้เรียนซึ่งเรียนรู้ มีการแบ่งปันความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 3) โครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (IOA) ซึ่งมาจากองค์ประกอบที่ 3 จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ สถานศึกษาสามารถดำเนินการบรรลุเป้าหมายเชิงประจักษ์ได้ครบถ้วนทุกตัวบ่งชี้ จึงได้ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวงรอบที่ 2 ขั้นตอนที่ 5 - 8 ต่อ โดยดำเนินการยกระดับความสำเร็จของตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ที่ประสบผลสำเร็จแล้วให้เพิ่มสูงขึ้น ส่วนตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ที่ยังดำเนินการไม่สำเร็จ ให้นำกลับมาเข้าสู่กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในรอบที่ 2 เพื่อดำเนินการให้ประสบกับความสำเร็จบรรลุเป้าหมายครบทุกตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์

2. ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านอาจสามารถ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ระดับ คือ 1) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับบุคคล 2) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับกลุ่มบุคคล และ 3) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับโรงเรียน

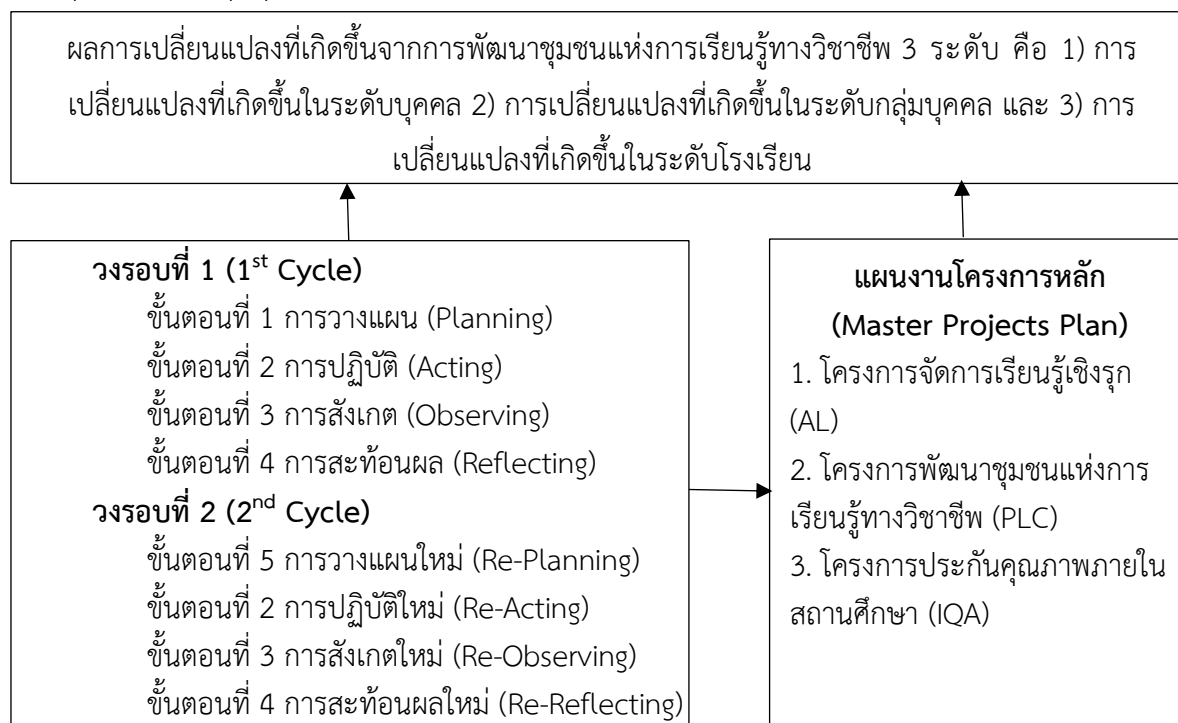
อภิปรายผล

การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) เป็นกระบวนการดำเนินการบริหารจัดการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) ขึ้นภายในโรงเรียนบ้านอาจสามารถ ตามปัจจัย (Factors) องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ค่านิยม และวิสัยทัศน์ร่วม (2) การร่วมมือร่วมพลัง และประสานงานกันเป็นทีม (3) การเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติ (4) การมีภาวะผู้นำคำนึงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน และ (5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ชั้นเรียนและให้ข้อมูลป้อนกลับร่วมกัน ตัวบ่งชี้เป้าหมายเชิงประจักษ์ 17 ตัวบ่งชี้ จากการลงวิจัยในภาคสนามทุกองค์ประกอบสามารถพัฒนาการประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมาย และเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับโรงเรียน ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการของการวิจัยส่งเสริมการทำงานร่วมกันทั้งการวางแผน การปฏิบัติ และการสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตน์ (2561); สายสมร ศักดิ์คำดวง และคณะ (2565) ที่ให้แนวคิดว่าการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีหลักการ แนวคิด และแนวปฏิบัติที่ให้ความสำคัญกับการใช้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leadership) ที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยมีส่วนร่วมกันในฐานะเป็นความร่วมมือ (Collaboration) ที่ต่างมีสถานะที่เท่าเทียมกัน (Equally) ในการร่วมกันวางแผน (Planning) ปฏิบัติ (Acting) สังเกต (Observing) และสะท้อนผล (Reflecting) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อีร์ ภาวนันท์ (2565); เจนณรงค์ วิสีตี (2565) ที่พบว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้องมีการแบ่งปันความคิด แบ่งปันปัญหา การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ร่วมกันเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ มุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหลัก ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน มีการสะท้อนกลับด้วยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ หรือนำเสนอผลงานทางวิชาการ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านอาจสามารถ ซึ่งใช้กระบวนการขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) จำนวน 2 วงรอบ 8 ขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้วงรอบการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1988) โดยมีแผนงานโครงการหลัก (Master Projects Plan) คือ โครงการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โครงการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (IQA) นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3 ระดับ คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับโรงเรียน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการดำเนินการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรนำผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ไปเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อวงการศึกษา โดยการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบการบริหาร และจัดการศึกษา ขึ้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ เพื่อค้นหาความจริงเชิงเหตุและผล ที่น่าเชื่อถือตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR รวมถึงการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปสร้างโอกาสในการกำจัดจุดอ่อนเพิ่มจุดแข็งของโรงเรียน เพื่อการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนในอนาคตต่อไป

2. ควรนำแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) 2 วงรอบ 8 ขั้นตอน ไปขยายผล ต่อยอดกับการทำวิจัยในเรื่องอื่น ๆ หรือนำไปใช้กับพื้นที่ในสถานศึกษาอื่น ๆ ที่มีสภาพปัญหาและบริบทของสถานศึกษาที่ใกล้เคียงคล้ายคลึงกันกับโรงเรียนบ้านอาจสามารถ จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นกับสถานศึกษานั้นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน และแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ไปเป็นเครื่องมือ ในการส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการบริหาร และจัดการเพื่อให้ครูสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ นำไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สะท้อนภาพ ความสำเร็จการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2. การนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ หรือการขยายผลต่อยอด อาจทำการถอดบทเรียนการพัฒนา ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนบ้านอาจสามารถ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เจนณรงค์ วิธิตี. (2565). การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*, 1(6), 1-15.
- ชนิดา รักษ์พลเมือง. (2556). *ชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู*.
http://www.teachersaslearners.com.front/blog_one/86
- ชัชวาล อารามฤทธิ์. (2559). *การพัฒนาชุมชนวิชาการในโรงเรียนการศึกษาศาสนาบังคับด้วยกระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีร์ ภวังคนันท์, สุกิจ โพธิ์ศิริกุล, วรวิทย์ กุลจิราภรณ์, สุรพล ทับทิมหิน และทินกร ภาคนาม. (2565). กลยุทธ์ การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรเพื่อส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*, 1(1), 29-42.
- นิพล อินนอก. (2562). *งานวิจัยตัวแปรที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- ประเวศ วะสี. (2556). *ชุมชนการเรียนรู้ครู: เปลี่ยน “ห้องเรียน” ให้เป็น “ห้องเรียน (รู้)”*. ในรายงานสรุปการ เสวนาวิชาการเวทีปฏิรูปการเรียนรู้สู่การศึกษาเพื่อคนทั้งมวล ครั้งที่ 17. 4 มิถุนายน 2556. โรงแรมมิราเคิล กรุงเทพมหานคร.
- โรงเรียนบ้านอาจสามารถ. (2564). *รายงานการประเมินตนเอง (SSR) ปีการศึกษา 2563*. ขอนแก่น: ฝ่าย วิชาการโรงเรียนบ้านอาจสามารถ.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด และ เอกรินทร์ สังข์ทอง. (2557). *โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อการพัฒนา วิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ*. *วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 25(1), 1-10.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ตลาดนัดโพธิ์เคชั่น.
- วิราวรรณ เพ็ชรนา. (2563). *แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสหวิทยาเขตวิภาวดี กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชา พื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2561). *การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดและกรณีศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.

- สายสมร ศักดิ์คำดวง, สุพจน์ ประไพเพชร, สุดสวาสดี ประไพเพชร, วสันต์ แสงเหลา, และโกศิษฐ์ เปลรินทร์. (2565). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: แนวทางการประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*, 1(3), 38-52.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. <http://www.P21.org/Framework>
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2556). *รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : พรินทวาทกราฟฟิค.
- Bolam et al. (2005). *Creating and Sustaining Effective Professional Learning Communities*. Nothingham: University of Bristol.
- Bryk, A. Camburn, E, and Louise, K.S. (1999). *Professional Learning in Chicago Elementary School. Facilitating Factors and Organizational Consequences*. Educational Administration Quarterly. 35 supplement (1999):751-781.
- Bulkley, K.E. and Hicks, J. (2005). Managing Community: Professional Community in Charter Schools operated by Educational Management Organization. *Educational Administration Quarterly*, 41(2).
- Cibulka, J., and Nakyama, M. (2003). *Practitioner's Guide to Learning Communities*. Creation of high-performance schools through organizational and individual learning. Washington, DC: National Partnership for Excellence and Accountability in Teaching.
- DuFour, R., & Eaker. R. (1988). *Professional Learning Communities at Work. Best practice for Enhancing Student Achievement*. Bloomington: National Education Service.
- Hord, S.M. (1997). *Professional Learning Communities: Communities of Continuous Inquiry and Improvement*. Texas: Southwest Educational Development Laboratory.
- Kemmis, S; & McTaggart. R. (1988). *The Action Research Planner*. 3rd ed. Victoria : Deakin University Press.
- Servage, L. (2008). *Critical and Transformative Practices in Professional Learning Communities*. Teacher Education Quarterly: Winter.